

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Artykuł:

Urban Roman: Działalność giełdy pieniężnej w Poznaniu

Źródło:

Gazeta Bankowa Rok 9 1929 numer 6, strona 152-154

Artykuł udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt.

„Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39«

H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

ową zawieruchę wojenną, wymagają jeszcze obecnie znacznych wkładów pieniężnych.

Dyrekcja Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego żywi niepokonną nadzieję, że sfery rządzące, zdające sobie sprawę, jak ważną rolę odgrywa rolnictwo w pracy państwowo-twórczej, usilnie poprą starania Dyrekcji

Towarzystwa w dalszym plasowaniu jego listów zastawnych i przyjdą tą drogą naszemu rolnictwu z konieczną i wydatną pomocą, celem podniesienia produkcji rolniczej, a tem samem usunięcia pasywności bilansu handlowego naszego Państwa.

ROMAN URBAN, (Poznań).

Działalność giełdy pieniężnej w Poznaniu

Giełda Pieniężna w Poznaniu rozpoczęła swą działalność oficjalną w sierpniu 1920 roku. Powołanie do życia giełdy w Poznaniu było podówczas naglejącą koniecznością wobec wielkich zmian, jakie dokonywały się w życiu gospodarczym ziem z pod b. zaboru pruskiego. Społeczeństwo tutejsze, krępowane w czasie niewoli w swej działalności gospodarczej, przystąpiło z wielką energią do dzieła unarodowienia przemysłu, który niemal całkowicie był w rękach niemieckich. Zadanie to było o tyle ułatwione, że w czasie wojny zamożność tutejszego społeczeństwa znacznie wzrosła, tak, że w chwili odzyskania niepodległości miejscowe banki polskie rozporządzały bardzo poważnymi kapitałami.

Z inicjatywy i przy wybitnym współudziale finansowym banków polskich w Wielkopolsce dzieło unarodowienia przemysłu poszło w szybkim tempie. Cały szereg placówek przemysłowych przejął kapitał polski z rąk niemieckich. Wymienimy tu dla przykładu najpoważniejsze z nich, a więc: „Lubań“ Fabryka Przetworów Ziemiakanych Tow. Akc. w Luboniu, Herzfeld & Victorius Sp. Akc. w Grudziądzu, „Akwawit“ Sp. Akc. w Poznaniu, „Unia“ dawniej Ventzki, Peters i S-ka Sp. Akc. w Grudziądzu, Fabryka chemiczna Dr. Roman May, Sp. Akc. w Poznaniu, Hartwig-Kantorowicz Tow. Akc. w Poznaniu, cały szereg młynów, browarów i t. p.

Równocześnie podjęto akcję w kierunku uprzemysłowienia dzielnicy, powołując do życia szereg nowych placówek przemysłowych i handlowych, jak: „Wielkopolska Papiernia Sp. Akc. w Bydgoszczy, „Kabel Polski Sp. Akc. w Bydgoszczy, fabryki zapalek, papierosów fabryki chemiczne i t. d.

Pozatem banki wielkopolskie, jako najzasobniejsze podówczas w kapitały w całej Polsce, sięgały swą działalnością inwestycyjną i w inne dzielnice kraju, przyczyniając się do powstania wielu warsztatów pracy w b. Kongresówce i w Małopolsce.

Te placówki przemysłowo-handlowe powstawały przeważnie w formie spółek akcyjnych. Dzięki powstaniu giełdy pieniężnej w Poznaniu społeczeństwo tutejsze przyjęło pośredni, szeroki udział w dziele unarodowienia życia gospodarczego Wielkopolski i Pomorza oraz uprzemysłowienia kraju. Za pośrednictwem giełdy bowiem pakiety akcji tworzących się placówek przemysłowo-handlowych rozchodziły się wśród najszerszych sfer społeczeństwa i tam samem umożliwiały dalszą działalność inwestycyjną tutejszych instytucji finansowych.

Już w pierwszych latach istnienia giełdy obroty są poważne. W końcu 1923 r. Giełda notowała 101 papierów (nie licząc nieoficjalnie notowanych) i liczyła 43 członków. Rok 1924 przynosi poważne zmniejszenie obrotów. W 1925 i 1926 r. obroty akcjami zmniejszają się w dalszym ciągu; zainteresowanie niemi spada niemal do zera. Zato obroty papierami procentowymi przybierają coraz poważniejsze rozmiary. Szczególne zainteresowanie budzą na rynku giełdowym w tym czasie papiery procentowe w stałej walucie. A więc przede wszystkim 8% listy dolarowe i 6% listy żytnie Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego.

Początek roku 1927 przynosi wielkie ożywienie na rynku giełdowym. Zaniedbywany dotychczas w zupełności dział papierów dywidendowych staje się przedmiotem coraz liczniejszych transakcyj. Kursy akcji które w połowie 1926 r. doszły do najniższego poziomu, wykazując w porównaniu z początkiem 1924 r. olbrzymie różnice, zaczynają w szybkim tempie wzrastać i w krótkim stosunkowo czasie odzyskują poziom w pierwszych miesiącach 1924 r. a niejednokrotnie znacznie poziom ten przewyższają.

Obroty giełdy pieniężnej w Poznaniu wykazują stałą tendencję zwykłą, pomimo że ilość notowanych papierów znacznie się zmniejszyła w ciągu ostatnich 4 lat. W końcu 1924 r. notowano 105 papierów z czego 93 przypadało na akcje, a 12 na papiery procentowe, zaś w końcu 1928 r. ilość notowanych akcji spadła na 33. Ilość papierów procentowych doszła do 16. Obroty Giełdy Pieniężnej w Poznaniu wynosiły:

	1924 r.	1925 r.	1926 r.	1927 r.	1928 r.
	(w milionach złotych)				
Obroty akcjami	4.3	2.2	1.7	10.1	4.6
Obroty papierami procentowymi	0.7	4.4	15.0	22.7	21.5
Razem	5.0	6.6	16.7	32.8	26.1

Jak więc widzimy obroty w 1927 r. wzrosły przeszło sześciokrotnie w porównaniu z 1924 r. przyczem zaznaczyć należy, że cyfry powyższe nie obejmują obrotów

papierami, notowanymi nieoficjalnie, a w pierwszym rzędzie akcjami Banku Polskiego, a które osiągnęły poważnych sum.

Obroty w 1928 r. jak widać z powyższego zestawienia, zmniejszyły się znacznie. Dotyczy to zwłaszcza papierów dywidendowych, które obroty zmalały w porównaniu do 1927 r. przeszło o 50%. Na początku 1928 r. ruch był jeszcze dosyć ożywiony, w połowie jednak roku nastąpił poważny zastój i dopiero koniec roku przyniósł niewielką poprawę. Obroty w poszczególnych kwartałach 1928 r. wynosiły:

	I	II	III	IV
(w milionach złotych)				
Obroty akcjami	1.2	1.3	0.8	1.1
Obroty papierami proc.	7.7	4.6	3.9	5.1

Pomimo poważnej stagnacji, jaka panowała 1928 r. na rynku papierów dywidendowych, kursy akcji, poza nielicznymi wyjątkami, nie uległy poważniejszej niższe, jak wykazuje poniższe zestawienie kursów najpopularniejszych akcji, notowanych na Giełdzie Poznańskiej:

Akcje	Wartość nominalna 1 akcji	Kurs najniższy i najwyższy w 1928 r. za 1 akcję.	Kurs z dnia 31. XII. 1928 r.
Bank Kwilecki, Potocki i S-ka	100 zł.	84.00 — 102.00	91.00
Bank Związku Spółek Zarobkowych	100 „	80.00 — 96.00	83.00
Poznański Bank Ziemian	100 „	90.00 — 93.00	92.00
Browar Krotoszyński	30 „	27.00 — 31.00	28.00
H. Cegieński	50 „	42.00 — 53.25	45.00
Cukrownia Zduny	80 „	80.00 — 105.00	80.00
C. Hartwig	50 „	36.00 — 50.00	48.00
Herzfeld & Victorius	50 „	44.00 — 56.00	49.00
Lubań	37 „	65.00 — 115.00	65.00
Dr. Roman May	50 „	95.00 — 120.00	110.00 — 111.00
Unia, dawn. A. Ventzki	100 „	180.00 — 216.00	180.000
Wytwórnia Chemiczna „Blask“	100 „	80.00 — 100.00	100.00

Zniżka kursów nie przybrała szerszych rozmiarów, gdyż podaż wobec niskich kursów, nie była wielka, właściciele większych pakietów oczekują pomyślniejszej konjunktury.

Z pośród 33 rodzajów akcji na Giełdzie Poznańskiej, zaledwie 12 przekroczyło swój nominal, reszta jest notowana poniżej swej wartości nominalnej. Zaznaczyć zaś należy, że akcje notowane na Giełdzie Poznańskiej były przewalutowane bardzo ostrożnie i faktyczna, majątkowa ich wartość jest znacznie wyższa od nominalu. Niski kurs zaś większości akcji spowodowany jest, bezwątpienia, przede wszystkim zbyt słabym oprocentowaniem tych akcji. Wiele spółek akcyjnych od szeregu lat nie wypłaciło swym akcjonariuszom ani grosza dywidendy, nie dziw więc, że kursy takich akcji w okresie stagnacji na rynku giełdowym, przy niewielkiej nawet podaży, spadają coraz niżej, pomimo wysokiej ich wartości wewnętrznej. Akcje takie w okresie martwoty na Giełdzie są w zupełnym zaniechaniu, a nieliczne tranzakcje, jakie dokonują się wtedy, dotyczą wyłącznie papierów mocnych, płacących odpowiednią dywidendę. Z pośród 33 spółek, których akcje są notowane na Giełdzie Poznańskiej, 10 spółek nie wypła-

ciło w ubiegłym roku żadnej dywidendy, 12 spółek wypłaciło dywidendę niżej 10%, a tylko 11 spółek dało 10% i więcej.

Poważną przeszkodą w ożywieniu ruchu giełdowego akcjami jest brak wszelkiej częstokroć opieki nad nimi ze strony odnośnych spółek względnie finansujących je instytucji. Opieka taka winna ujawniać się przede wszystkim w ingerencji na rynku giełdowym w odpowiednim momencie. W braku tego zachodzą wypadki ogromnych wahań kursowych, dochodzących czasami do 40—50% różnicy w krótkim stosunkowo czasie. A wystarczyłyby minimalne środki, aby kurs takich akcji utrzymać na odpowiednim poziomie.

W związku z przerachowaniem majątku, dokonaniem zgodnie z rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. niżej podane spółki akcyjne, których akcje są notowane na Giełdzie Poznańskiej, zwiększyły swój kapitał akcyjny, a tem samem zwiększona będzie wartość nominalna ich akcji względnie wydane zostaną nowe emisje gratisowe:

	KAPITAŁ AKCYJNY	
	przed przerachowaniem	po przerachowaniu
Bank Kwilecki, Potocki i S-ka	2.400.000 zł.	3.000.000 zł.
H. Cejliński	6.600.000 „	9.240.000 „
Cukrownia Zduny	1.200.000 „	1.500.000 „
Centrala Rolników	600.000 „	1.200.000 „
Herzfeld & Victorius	2.800.000 „	3.500.000 „
Lloyd Bydgoski	1.200.000 „	2.000.000 „
Lubań	1.110.000 „	3.000.000 „
Dr. Roman May	6.500.000 „	10.400.000 „
Młyn Ziemiański	440.000 „	550.000 „
Spółka Stołarska	600.000 „	750.000 „
Wytwórnia Chem. „Blask“	950.000 „	1.425.000 „

Reszta towarzystw akcyjnych nie podwyższyła swych kapitałów zakładowych, przelewając całą nadwyżkę z przerachowania do funduszy rezerwowych i do kapitału amortyzacyjnego.

Od kilku lat znaczna większość obrotów Giełdy Pieniężnej w Poznaniu przypada na papiery procentowe. Najpoważniejsze obroty w tym dziale dokonują się 8% listami dolarowymi i 6% listami żytnimi Poznańskiego Ziemstwa Kredyt.; papiery te w ciągu 1928 podlegały minimalnym wahaniom kursowym. Większe obroty dokonowane były 8% obligacjami m. Poznania które w ciągu r. 1928 miały kurs ustabilizowany — 92% wartości nominalu. Z papierów państwowych największą popularnością cieszyła się 5% Premjówka Dolarowa, której kurs stale wzrastał, podlegając silnym wahaniom, szczególnie przed terminem losowania i po nim. Obroty poszczególnymi papierami procentowymi w 1928 r. wynosiły:

6% listy żytnie	„	„	6.0	„
4% listy zast. konwert.	„	„	2.1	„
8% obligacje m. Poznania	„	„	1.8	„
5% Pożyczka Premjowa	„	„	0.8	„
5% Państwowa Pożyczka Konwersyjna	„	„	0.9	„
4% Państw. Pożyczka Inwestycyjna	„	„	0.4	„

Pozatem obracano drobne ilości Poznańskich obligacji prowincjonalnych, 10% Pożyczki Kolejowej i 8% listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego.

W zestawieniach powyższych nie uwzględnialiśmy obrotów walutami i dewizami, gdyż od czerwca 1923 r. do końca 1927 r. oficjalne zebrania dewizowe na giełdach prowincjonalnych były zawieszane przez Ministerstwo Skarbu. Wprawdzie w początkach 1928 r. Ministerstwo zezwoliło na wznowienie oficjalnych notowań walut i dewiz, jednakże na Giełdzie Poznańskiej transakcje dewizowe bardzo rzadko dochodzą do skutku; cały handel dewizowy odbywa się poza Giełdą bezpośrednio między bankami.

Bibliografia

Rocznik informacyjny o spółkach akcyjnych w Polsce. Wydanie 1929 r. str. 1184. Zawiera dokładne informacje o wszystkich czynnych w Polsce spółkach akcyjnych. Informacje obejmują dane o rozmiarach produkcji w ilościach lub wartości oraz ostatnie bilanse roczne. Książka zredagowana w dwóch językach: francuskim i polskim pod kierunkiem Komitetu Redakcyjnego, złożonego z delegatów Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów, Rady Giełdy Pieniężnej w Warszawie, oraz Banku Handlowego w Warszawie. Całość podzielona na 22 działy: każdy dział poprzedzony jest wstępem ekonomicznym pióra wybitnego znawcy danej dziedziny gospodarczej. Cena egzemplarza 60 zł. do nabycia w redakcji Warszawa Traugutta 7/9 oraz w księgarniach. Zasadniczo rocznik obejmuje informacje o wszyst-

kich spółkach akcyjnych krajowych i zagranicznych, lecz dodatkowo informuje także o większych i ważniejszych przedsiębiorstwach indywidualnych. Całość została podzielona na XXII oddziały: instytucje finansowe, przemysł naftowy, przemysł węglowy, przemysł górniczo-hutniczy, przemysł metalowy, przemysł elektryczny, przemysł mineralny, przemysł chemiczny, przemysł cukrowniczy, przemysł spożywczy, przemysł garbarski i skórzaný, przemysł włókienniczy, przemysł konfekcyjny, przemysł drzewny, przemysł papierniczy, wydawniczy i drukarski, przedsiębiorstwa robót budowlanych i technicznych, przemysły różne, handel, biura ekspedycyjne i przewozowe, przedsiębiorstwa komunikacyjne, hotele, restauracje, uzdrowiska i teatry, towarzystwa ubezpieczeń.

Najważniejsze działy wytwórczości poprzedzono